

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԱՆԳԼԵՐԵՆ

Թեմա՝ Քերականության ուսուցման ինդուկտիվ մեթոդ
Կազմեց՝ Սարգսյան Կարինե Մերուժանի
Դպրոց՝ Կարդանիձորի միջնակարգ դպրոց
Ղեկավար՝ Թագուհի Ղոնյան

«Կապանի N 2 ավագ դպրոց» ՊՈԱԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....	3
ԳԼՈՒԽ 1	
ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԻՆԴՈՒԿՏԻՎ ՄԵԹՈԴ	
1.1 Քերականության դասավանդման բովանդակությունը անգլերենի ուսուցման գործընթացում.....	5
1.2 Ինդուկտիվ մեթոդի կիրառումն տեսական վերլուծություն.....	8
ԳԼՈՒԽ 2	
ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՄԱՍ	
2.1 Ինդուկտիվ մեթոդի կիրառումը դասին.....	12
2.2. Կատարված հետազոտության վերլուծություն.....	16
Եզրակացություն.....	18
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	20

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության արդիականությունը: Այսօր քերականական միջոցների իմացության աստիճանը դիտվում է որպես լեզվական կարողությունների զարգացման շրջանակներում կրթության նպատակներից մեկը: Հաղորդակցական իրավասության զարգացման խնդրի լուծումն անհնար է առանց լեզվի քերականության ուսումնասիրության: Մեր երկրում ներկայումս տեղի ունեցող սոցիալ-մշակութային փոփոխությունները անհերքելիորեն ցույց են տալիս, որ կրթությունն ամբողջությամբ չի բավարարում հասարակության ներկա կարիքները: Այն մատաղ սերնդին լիովին չի նախապատրաստում որակյալ, հաջողակ կյանքին: Բարձր կրթական արդյունքը հիմնական վկայությունն է, որը ցույց է տալիս այնպիսի սոցիալական հաստատության արդյունավետությունը, ինչպիսին դպրոցն է, և ոչ միայն լավ վկայական ստանալը: Ներկա պահին կրթության զարգացման վրա ազդող հիմնական գործոնը երեխայի անհատականության շրջադարձն է: Անձի զարգացումը ժամանակակից կրթության նպատակն ու իմաստն է: Անգլերենի դասավանդման ժամանակակից մոտեցումը ներառում է ուսուցում, կրթություն, հետաքրքրության զարգացում և պահպանում, ինչպես նաև համընդհանուր ուսումնական գործունեության ձևավորում: Հետևաբար, արժե ուսումնասիրել ինդուկտիվ մեթոդի կիրառումը քերականական հմտությունների զարգացման գործում: Հենց այս հիմնավորումներով է պայմանավորված «Դպրոցում անգլերենի քերականության դասավանդման ինդուկտիվ մոտեցում» թեմայի ուսումնասիրության արդիականությունը: Հեռանկարը կայանում է նրանում, որ կրթության ոլորտում նոր առաջնահերթությունները, կրթության ձևերի, ծրագրերի և մեթոդների աճող փոփոխականությունն ուղղակիորեն ազդում են սովորողների վերապատրաստման որակի վրա:

Ուսումնասիրության առարկան` անգլերենի քերականության դասավանդման և դրանց արդյունավետության ուսումնասիրման մեթոդներն էին:

Ուսումնասիրության օբյեկտը` անգլերենի քերականության դասավանդման ինդուկտիվ մոտեցումն է:

Ուսումնասիրության նպատակն է`

1. տեսականորեն հիմնավորել անգլերենի քերականության դասավանդման ինդուկտիվ մոտեցման կիրառման արդյունավետությունը:
2. մեթոդի տեսական ուսումնասիրությունից հետո այն կիրառել գործնականում,
3. տալ մեթոդի կիրառման առավելությունները և թերությունները:

Այս նպատակին հասնելու համար մեր առջև դրել ենք **հետևյալ խնդիրները`**

1. ծանոթանալ սովորողների քերականական հմտությունները զարգացնելու մեթոդներին և վերլուծել դրանք
2. հաշվի առնել անգլերենի քերականության դասավանդման մոտեցումներն ու մեթոդները,
3. վերլուծել քերականական հմտությունների ձևավորումը՝ օգտագործելով ինդուկտիվ մոտեցում,
4. բացահայտել դպրոցում անգլերենի քերականության դասավանդման ինդուկտիվ մոտեցման կիրառման արդյունավետությունը:

Հետազոտությունն իրականացնելիս մենք օգտագործել ենք հետևյալ **մեթոդները**՝ թեմայի վերաբերյալ մեթոդական գրականության վերլուծություն և սինթեզ, «Enjoy English» և «Spotlight» ուսումնական և մեթոդական հավաքածուների համեմատություն, դասակարգման մեթոդ:

Ուսումնասիրության մեթոդական հիմք են հանդիսացել՝ Դանիելյան Ա.Ա.-ի, Կիրյուշինա Ա. Վ.-ի, Ռոզովա Գ. Վ.-ի, Ֆիլիպովիչ Ի.Ա.-ի, Շիմիչեվա Ա. Ս.ի և այլոց գիտական աշխատանքները:

Աշխատանքի տեսական նշանակությունն է՝ թեմայի վերաբերյալ տեսական նյութի համապարփակ վերլուծությունից և սինթեզից, ինչպես նաև դպրոցում անգլերենի քերականության ուսուցման ինդուկտիվ մոտեցման կիրառման հիմնավորումը: Այս աշխատանքի գործնական նշանակությունն է՝ դպրոցում անգլերենի դասերին վերջնական որակավորման աշխատանքի գործնական եզրակացությունները կիրառելու հնարավորությունը:

Աշխատանքի կառուցվածքը բաղկացած է ներածությունից, երկու գլուխներից, եզրակացությունից և օգտագործված գրականության ցանկից:

Աշխատանքի ծավալը՝ 21 տպագիր էջ:

ԳԼՈՒԽ 1

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԻՆՂՈՒԿՏԻՎ ՄԵԹՈՂ

1.1 Քերականության դասավանդման բովանդակությունը անգլերենի ուսուցման գործընթացում

Քերականական դասավանդման բովանդակությունը սահմանվում է որպես սովորողների քերականական գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների ամբողջություն, որքան անհրաժեշտ են օտար լեզվի դասավանդման գործընթացում, որն ապահովում է սովորողների հաջող մասնակցությունը միջնշակությամբ փոխգործակցությանը:

Ըստ Գ.Վ.Ռոգովայի, քերականական իրավասության դասավանդման բովանդակությունը պետք է ուղղված լինի գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորմանը, ինչպես նաև կարողությունների զարգացմանը, որոնք ապահովում են լեզուն որպես հաղորդակցման միջոց օգտագործելու և սովորողների անձնական ներուժը զարգացնելու ունակությունը¹:

Քերականական իրավասության դասավանդման բովանդակությունը կախված է կրթության և լեզվի իմացության մակարդակից, և, հետևաբար, չի կարող ընդհանրացվել և պետք է դիտարկվի յուրաքանչյուր մակարդակի դասավանդման համար առանձին: Այս ուսումնասիրության մեջ իրականացվել է քերականական իրավասության դասավանդման բովանդակության վերլուծություն ինդուկտիվ մեթոդի կիրառմամբ՝ հիմնվելով անգլերենի կրթության աշխատանքային ծրագրի վրա, որը կիրառելի է հիմնական մակարդակի ապահովման համար:

Միջնակարգ հանրակրթության փուլում սովորողները պետք է արդեն տիրապետեն օտար լեզվին, ճանաչեն և օգտագործեն ուսումնասիրված ձևաբանական ձևերն ու շարահյուսական կառուցվածքները ինչպես բանավոր, այնպես էլ գրավոր խոսքում: Ենթադրվում է, որ խոսքում կօգտագործվեն տարբեր հաղորդակցական տիպի նախադասություններ (պատմողական, հարցական, խրախուսական), սովորական և սովորական պարզ նախադասություններ, ներառյալ մի քանի հանգամանքներ ունեցողները, որոնք հետևում են որոշակի հաջորդականությանը²:

¹ St' u Рогова, Г. В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Г. В. Рогова, Ф. М. Рабинович, Т. Е. Сахарова. – Москва : Просвещение, 1991, с. 287

² St' u Данелян, А. А. Принципы и приемы преподавания грамматики на старшем этапе обучения английскому языку / А. А. Данелян // Форум молодых ученых. – 2020. – № 11. – С. 86-91

Քերականության դասավանդման մոտեցումները կառուցվում են՝ հաշվի առնելով դիդակտիկ, մեթոդական, ինչպես նաև մասնավոր դասավանդման սկզբունքները, որոնց թվում առանձնանում են հետևյալը³

1. նյութի ընտրության, կազմակերպման և մշակման հաղորդակցական մոտեցման սկզբունքը.
2. իրավիճակայինության սկզբունքը, որը դիտարկում է քերականական երևույթը կոնկրետ հաղորդակցական իրավիճակում և ենթադրում է դրա հետագա զարգացումը պայմանական խոսքի և խոսքի իրավիճակային վարժություններում.
3. ֆունկցիոնալության սկզբունքը, որը ցույց է տալիս կոնկրետ քերականական երևույթի գործառնությունները նախադասության մեջ, և ոչ միայն նրա տեղը լեզվական համակարգում.
4. կառուցվածքային-թեմատիկ սկզբունք, որը ներառում է քերականական նյութի կազմակերպում, խոսքի նմուշի օգտագործումը որպես ուսուցման միավոր, դասի «քերականական» և «հաղորդակցական» թեմաների կապը.
5. միջլեզվային և ներլեզվային միջամտությունը հաշվի առնելու սկզբունքը.
6. քերականության դասավանդման տարբերակված մոտեցման սկզբունքը.
7. նյութի յուրացման ճանաչողական գործընթացները հաշվի առնելու սկզբունքը:

Քերականության դասավանդման մոտեցման ընտրությունը կախված է մի շարք պատճառներից, որոնցից են դասավանդման հիմնական մեթոդը, սովորողների տարիքը, նրանց հոգեբանական բնութագրերը և ուսուցման մակարդակը, լեզվի իմացության մակարդակը, դասընթացի նպատակները, քերականական նյութի բնութագրերը, ինչպես նաև ուսուցման պայմանները: Անգլերենի դասավանդման մեթոդաբանության մեջ ընդունված է առանձնացնել քերականական իրավասության դասավանդման երկու հիմնական մոտեցում, որոնք տարբերվում են սովորողների վերլուծական մտածողության ներգրավվածության աստիճանից՝ բացահայտ և բացահայտ: Նրանցից յուրաքանչյուրը ներառում է որոշակի մեթոդներ և ունի գործողությունների բնորոշ հաջորդականություն ինչպես ուսուցչի, այնպես էլ սովորողների համար⁴:

---

³ St' u Шимичев, А. С. Формирование грамматической компетенции студентов бакалавриата по направлению подготовки «Лингвистика» : специальность 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания» : Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук / Шимичев Алексей Сергеевич ; Нижегородский государственный лингвистический университет имени Н.А. Добролюбова. – Нижний Новгород, 2016. – 179 с. – Библиогр.: с. 77-93.

⁴ St' u Текучева, И. В. Тенденции в развитии методики преподавания грамматики (начало XX в.) / И. В. Текучева // Школа будущего. – 2017. – № 1. – С. 84-89

Քերականության ուսուցման անուղղակի մոտեցումը, որը նաև կոչվում է իմիտացիոն, հիմնված է ընդօրինակման և ընդհանրապես սովորելու վարքային մոտեցման վրա: Ամենաարդյունավետը խոսքի պարզ օրինաչափությունների տիրապետման սովորելու սկզբնական փուլում անուղղակի մոտեցման օգտագործումն է: Ըստ այս մոտեցման՝ խոսքային ակտերը կարող են իրականացվել առանց լեզվի օրինաչափությունների ուսումնասիրության և քերականական կանոնների իմացության: Քերականական երևույթի յուրացման գործընթացը անալոգիայով գործողություն է, որը պարզ և հասանելի է ցանկացած մակարդակի վերապատրաստման և սովորելու կարողություն ունեցող սովորողների համար⁵:

Քերականական նյութի յուրացումն ամենամոտը կարելի է համարել մայրենի լեզվում, քանի որ շեշտը դրվում է ոչ թե կանոնների իմացության, այլ խոսքում քերականական կառուցվածքների հաջող կիրառման վրա: Խոսքի ձևը ուսումնասիրվում է տիպիկ հաղորդակցական իրավիճակում, որից հետո սովորողները տիրապետում են դրա ձայնային ձևին իմիտացիոն վարժություններում, որոնք ներառում են խոսքի օրինակի իրական անգիր: Հաջորդ փուլում առաջարկվում է ուսուցչի կողմից մատնանշված հաղորդակցման իրավիճակներում կատարել փոխարինող և հարցուպատասխանի վարժություններ, որոնց բաղկացուցիչ հատկանիշը պետք է լինի պարզությունը: Այսպիսով, հաղորդակցության համար անհրաժեշտ քերականական երևույթները մշակվում են «լեքսիկորեն» որպես առանձին բառաձևեր:⁶

---

⁵ St' u Филипович, И. О. Подходы к обучению грамматике иностранного языка / И. О. Филипович // Научный вестник ЮИМ. – 2014. – № 4. – С. 84-87

⁶ St' u Трубицина, О. И. Методика обучения иностранному языку : учебник и практикум / О. И. Трубицина, С. В. Колядко, И. А. Алина. – Москва : ЮРАЙТ, 2019, с. 385

1.2 Ինդուկտիվ մեթոդի կիրառումն ան տեսական վերլուծություն

Ուսուցման այս մեթոդի գործադրումը օգնում է բացահայտել ուսումնասիրվող նյութի բովանդակության տրամաբանությունը, ինչպես նաև նրա դինամիկան : Դա կատարվում է մասնավորից ընդհանուրը տանող որոնման ուղիով: Սկզբում յուրացվում են մասնավոր փաստերը, օբյեկտները, առարկաների միջև եղած կապերը և այլն, որից հետո կատարվում են եզրահանգումներ և ընդհանրացումներ: Ինդուկտիվ մեթոդը շատ օգտակար է կիրառել հատկապես գործնական առաջադրանքներ կատարելու, տեխնիկական կայանքներ ուսումնասիրելու համար: Ինդուկտիվ մեթոդը շատ է գործադրվում մաթեմատիկայի, ֆիզիկայի ուսուցման ընթացքում: Այն օգնում է սովորողներին ինքնուրույնաբար յուրացնել ընդհանրացված բնույթի բանաձևեր, լուծել խնդիրներ և այլն:

Քերականության դասավանդման ինդուկտիվ մոտեցումը, ներառում է սովորողների կողմից նոր քերականական յուրացում՝ հիմնված խոսքի նմուշների և կանոնների վրա, որոնք «ստացվում են» վերլուծական ընդհանրացման միջոցով: Քերականական երևույթի հետագա զարգացումը տեղի է ունենում և՛ կանոնի, և՛ հաղորդակցական իրավիճակի հիման վրա, մինչդեռ, ի տարբերություն դեդուկտիվ մեթոդի, ոչ խոսքային վարժությունների քանակը ավելի քիչ է⁷:

Խոսքի համատեքստում ներդրվում է նոր քերականական նյութ, որի օգնությամբ սովորողները փորձում են ձևակերպել մի կանոն, որն արտացոլում է քերականական երևույթի էությունը: Ուսուցիչը դրդում է սովորողներին ինքնուրույն ընկալել նոր քերականական երևույթը և որոնել խոսքում դրա օգտագործման օրինաչափությունները: Անհրաժեշտության դեպքում կանոնի ձևակերպումը կարող է ձգձգվել ուսուցչի կողմից: Դժվարությունների դեպքում սովորողներին պետք է օգնություն տրամադրել ակնարկի, տեսողական միջոցների օգտագործման կամ թարգմանության տեսքով: Կանոնը հանելուց հետո սորողներին առաջարկվում է կատարել քերականական երևույթի համախմբման վարժություններ, որոնք նպաստում են քերականական հմտությունների ձևավորմանը:

Ինդուկտիվ մոտեցման առավելությունը նոր քերականական նյութի հետ ինքնուրույն աշխատելու ունակության ձևավորումն է, համատեքստի հիման վրա լեզվական գուշակության զարգացումը, ինչպես նաև նյութի ավելի լավ ըմբռնումն ու մտապահումը⁸:

⁷ St' u Трубицина, О. И. Методика обучения иностранному языку : учебник и практикум / О. И. Трубицина, С. В. Колядко, И. А. Алина. – Москва : ЮРАЙТ, 2019. – 385 с

⁸ St' u Кирюшина, О. В. Развитие коммуникативной самостоятельности обучающихся при обучении иноязычной грамматике индуктивным методом / О. В. Кирюшина // Нижневартковский филологический вестник. – 2019. – № 2. – С. 37

Պետք է ուշադրություն դարձնել այս մոտեցման թերություններին: Ինդուկտիվ մեթոդը ավելի շատ ժամանակ է պահանջում քերականական նյութ մշակելու համար և միշտ չէ, որ հանգեցնում է ցանկալի արդյունքի: Աշակերտները միշտ չէ, որ կարողանում են ինքնուրույն եզրակացնել քերականական կանոնը: Ավելին, ոչ բոլոր երևույթներն են հնարավոր սովորել լեզվական օրինաչափությունների ինքնուրույն որոնման արդյունքում⁹: Քերականական նյութի յուրացման այս մեթոդն առավել հարմար է լեզվական լավ զարգացած ըմբռնումով և քերականական մոդելներն ինքնուրույն գտնելու և տարբերելու և դրանք վերլուծելու ունակությամբ սովորողների համար: Բացի այդ, ուսուցիչը պետք է ունենա բարձր որակավորում և կարողանա աշակերտներին մղել ճիշտ գաղափարի՝ փորձելով ձևակերպել քերականական կանոն՝ օգտագործելով հարցեր և տեսողական միջոցներ¹⁰:

Այսպիսով, մենք կարող ենք գալ այն եզրակացության, որ քերականական նյութի հետ աշխատելու ինդուկտիվ և դեդուկտիվ մեթոդները ներառում են քերականական երևույթները հասկանալու և հաղորդակցության մեջ քերականական կառուցվածքների կիրառման համար անհրաժեշտ կանոնների օգտագործումը:

Ինդուկտիվ մեթոդն ավելի հաճախ օգտագործվում է ընկալունակ քերականական նյութը կոնկրետ հաղորդակցական իրավիճակում ներմուծելու և տվյալ համատեքստում քերականական երևույթների օգտագործումը դիտարկելու համար: Ցանկալի է արդյունավետ քերականական նյութը ներկայացնել մի կանոնի միջոցով, որն արտացոլում է նախադասության քերականական մոդելը, մտապահումը և խոսքում դրա կիրառման պրակտիկան¹¹:

Ուսումնական գործընթացը պլանավորելիս ուսուցիչը պետք է հաշվի առնի մի շարք պայմաններ, որոնց հիման վրա կարելի է հաջողությամբ որոշել քերականական իրավասության դասավանդման մոտեցումը: Նախ, դուք պետք է հստակ իմանաք սովորողների այս խմբի նպատակներն ու խնդիրները, որպեսզի ճիշտ ձևավորեք մեթոդաբանություն, որը կօգնի հասնել դրանց: Անհրաժեշտ է նաև հաշվի առնել, թե արդյոք սովորողները պատրաստվում են քննության կամ թեստին, ինչպես են նրանք բարելավում իրենց լեզվական հմտությունները և ծրագրում են այցելել այն լեզուն, որտեղ սովորում են: Այս չափանիշների իմացությունն օգնում է

⁹ St' u Боескорова, Д. С. Особенности использования индуктивного метода при обучении грамматике английского языка на современном этапе / Д. С. Боескорова, А. И. Николаев // Мир науки, культуры, образования. – 2022. – № 3. – С. 14

¹⁰ St' u Кадыркулова, З. А. Использование индуктивного метода при формировании грамматических навыков на уроках английского языка / З. А. Кадыркулова, А. Р. Аманкулова // Вестник Кыргызского государственного университета имени И. Арабаева. – 2019. – № S1. – С. 156

¹¹ St' u Шукин, А. Н. Методика преподавания иностранных языков : учебник / А. Н. Шукин, Г. М. Фролова. – Москва : Издательский центр «Академия», 2015. – 288 с

որոշել, թե սովորողների տվյալ խմբի համար որքան քերականական նյութ պետք է ներառվի ուսումնական գործընթացում: Կարևոր գործոն է սովորողների լեզվական բազան, այն է՝ ինչպես և որտեղ են նրանք սովորել, որքան լավ գիտեն և կարող են տիրապետել քերականական տերմինաբանությանը¹²:

Դասին պատրաստվելիս դուք պետք է նաև գնահատեք քերականության ուսուցանելու համար հասանելի նյութերն ու ռեսուրսները: Ավելի հեշտ է համատեղել առկա ուսուցման մոտեցումները, երբ առկա է տեղեկատվության արդյունահանման աղբյուրների մեծ ընտրություն: Ի վերջո, անհրաժեշտ է հաշվի առնել յուրաքանչյուր սովորողի ուսուցման ոճը՝ պարզելու ընդհանուր մոտեցման իրագործելիությունն ու արդյունավետությունը:

Գործնականում այս մոտեցումները հազվադեպ են օգտագործվում առանձին: Ինդուկտիվ կամ դեդուկտիվ մոտեցման օգտագործումը կախված է բազմաթիվ գործոններից, այդ թվում՝ տարիքից, սովորողների լեզվական իմացության մակարդակից, դասընթացի նպատակներից և բուն քերականական նյութի բնութագրերից:

Ներկայումս ավելի ու ավելի է օգտագործվում տարբերակված մոտեցում, որը ներառում է դեդուկտիվ և ինդուկտիվ մեթոդների աշխատանքի փուլերի համատեղում և հնարավորություն է տալիս կառուցել քերականական իրավասության դասավանդման մեթոդաբանություն՝ հաշվի առնելով սովորողների անհատական առանձնահատկությունները և նրանց լեզվական կարողությունները: Տարբերակված մոտեցման օգտագործումը խմբերում, որոնք տարասեռ են իրենց լեզվի ուսուցման մեջ, կարծես թե հատկապես արդյունավետ է, քանի որ այն թույլ է տալիս համատեղել ճակատային ուսուցման մեթոդները անհատական աշխատանքի հետ¹³:

Այսպիսով, օտար լեզուների դասավանդման մեթոդաբանության մեջ ընդունված է տարբերակել քերականական կոմպետենտության դասավանդման անուղղակի և բացահայտ մոտեցումները: Առաջին մոտեցումը պրակտիկայում չափազանց հազվադեպ է կիրառվում, քանի որ այն համարվում է անարդյունավետ՝ միապաղաղ և մեխանիկական բնույթ ունեցող վարժությունների մեծ քանակի պատճառով: Ավելի հաճախ օգտագործվում են ինդուկտիվ և դեդուկտիվ մեթոդներ, որոնք բացահայտ մոտեցման տարատեսակներ են, որոնք ներառում են կոնստրուկցիաների մշակում կանոնի հետ համատեղ: Դեդուկտիվ մոտեցման դեպքում սովորողներին անմիջապես ծանոթանում են կանոնին և վարժություններ կատարելիս ապավինում դրա վրա, իսկ ինդուկտիվ մոտեցումը ներառում է կանոնի ինքնուրույն

¹² St' u Chomsky, N. Aspects of the theory of syntax / N. Chomsky. – Cambridge : MIT Press, 1965. – 152 p

¹³ St' u 27 Филипович, И. О. Подходы к обучению грамматики иностранного языка / И. О. Филипович // Научный вестник ЮИМ. – 2014. – № 4. – С. 84-87

Եզրակացություն: Երկու մեթոդներն էլ կարող են լրացնել միմյանց և կիրառվել միասին՝ գործնականում կիրառելի քերականական իրավասության դասավանդման տարբերակված մոտեցում:

Մենք հաճախ նկատում ենք, որ անգլերենի դասերին քերականություն ներկայացելիս հնարավոր է օգտագործել ոչ միայն ուսումնական նյութեր, այլև ներգրավել քերականության դասավանդման լրացուցիչ միջոցներ, օրինակ՝ հատուկ քերականության դասագրքեր:

ԳԼՈՒԽ 2

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՄԱՍ

2.1 Ինդուկտիվ մեթոդի կիրառումը դասին

Ուսուցիչ	Կարինե Սարգսյան		
Թեմա/դասարան Կրթական տեխնոլոգիա	9-րդ դասարան Ինդուկտիվ մեթոդի կիրառմամբ		
Բովանդակություն (լեզվական բաղադրիչ)	Քերականական հմտությունների զարգացում (1-ին տիպի պայմանի ստորադաս դրույթներ), խոսել կարճ արտահայտության մակարդակով		
Պլանավորված արդյունքներ			
Առարկայական նպատակներ	Միջառարկայական նպատակներ	Վերջնարդյունք	
1.ընկալել և հասկանալ պարզ, հարմարեցված վավերական տեքստերը. 2.ճանաչել ստորադաս դրույթները գրավոր և բանավոր տեքստում և օգտագործել ստորադաս դրույթները բանավոր և գրավոր խոսքում.	1.կրթական և ճանաչողական խնդիրներ ընդունելու և լուծելու պատրաստակամություն, 2.ճանաչողական նախաձեռնության զարգացում (հարցեր տալու, կրթական համագործակցությանը մասնակցելու ունակություն), 3.խնդիրների լուծման ամենաարդյունավետ ուղիների ընտրություն՝ կախված կոնկրետ պայմաններից, 4. նպատակն ու արդյունքը համեմատելու կարողություն, տեքստերի ազատ կողմնորոշում և ընկալում, բանավոր խոսքում ադեկվատ, գիտակցաբար և կամավոր կերպով խոսքի արտասանություն կառուցելու կարողություն,	1.սովորելու պատրաստակամություն, 2.սովորելու մոտիվների զարգացում, 3.ռեֆլեկտիվ ինքնագնահատական, 4.կրթական գործունեության մոտիվացիա; 5.ինքնափոխվելու ցանկություն, 6.նոր գիտելիքների և հմտությունների ձեռքբերում սովորելու նկատմամբ պատասխանատու, 7.վերաբերմունքի ձևավորում, ինքնազարգացման և ինքնակրթության պատրաստակամություն. 8.հաղորդակցական իրավասության ձևավորում հասակակիցների հետ հաղորդակցության և համագործակցության մեջ, 9. օտար լեզվի նկատմամբ հետաքրքրության ձևավորում և զարգացում,	
Կազմակերպչական բլոկ			
Աշխատանքի ձևերը	Դասի գործունեության տեսակները	Կրթական միջոցներ	Վերահսկողություն
անհատական, ճակատային՝ ինդուկտիվ մեթոդի կիրառմամբ	1. Աշխատանք զույգերով 2. Անկախ աշխատանք 3. Գրավոր հաղորդագրություն	1.տեսողական միջոցներ (քարտեր), 2.ինտերակտիվ գրատախտակի վրա առաջադրանքներով սլայդ:	Նպատակը՝ քերականական հմտությունների կատարելագործումն է Առարկա՝ քերականություն «Պայմանի մակդիրներ» թեմայով. Դիտել ընթացիկ Միջոցներ վարժություններ Ձևեր անհատական, խմբակային
Տեխնոլոգիական հագեցվածությունը			
Առաջադրանք	Ժամ	Ուսուցչի գործունեություն	Վերջնարդյունք
աշխատանքի համար,	2 ր	Ներածական գրույցի օգնությամբ	Անձնական ինքնորոշում

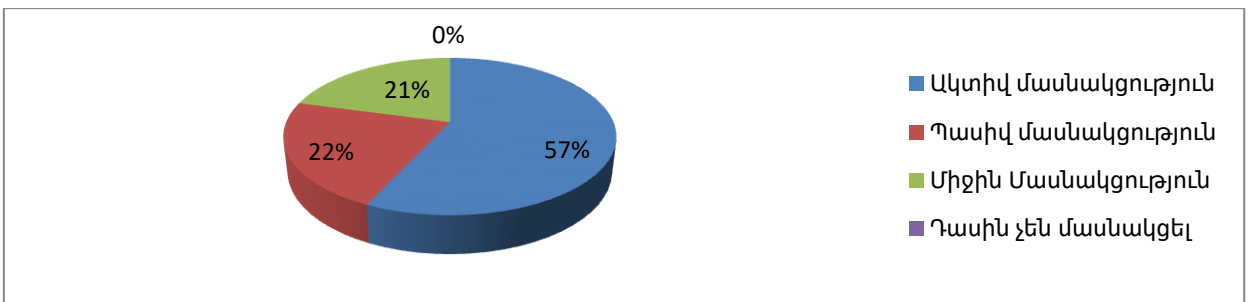
պատրաստել նրանց աշխատանքին արագ ներգրավվելու, դրական տրամադրություն ստեղծելու (դասում բարենպաստ մթնոլորտ):		ստուգել սովորողների պատրաստակամությունը դասին, ողջունել սովորողին, դրդել աշակերտին դասին հետագա աշխատանքի համար: Good morning, boys and girls! I'm glad to see you. You may take your seats. How are you? As for me, I'm super and you?	(սովորելու պատրաստակամություն, դրական վերաբերմունք դպրոցի նկատմամբ): Կարգավորող`</b> նպատակներ ընդունելու և պահպանելու ունակություն, սեփական գործունեությունը կազմակերպելու կարողություն: <b>Ճանաչողական` բանավոր խոսքի հայտարարություն կառուցելու ունակություն: Հաղորդակցական` ուսուցչի և հասակակիցների հետ համատեղ համագործակցության, պլանավորում, համագործակցություն:						
Սովորողներին տրվում է վավերական լեզվական նյութ, որը պարունակում է անհրաժեշտ քերականական կառուցվածքը	7 թ	Take card #1. You will listen to the song "If You Go to Rome" and fill in the missing verbs. <u>Card #1 Fill in the missing verbs:</u> If you _____ (1) to Rome Rome You'll see the Coliseum. If you go to London May be you _ (2) the Queen. If you stay with me You _ (3) see anything.	Նպատակային պարամետրերին համապատասխան լսելու ունակություն: Ընդունել և պահպանել ուսումնական նպատակներն ու խնդիրները: Ճանաչողական` տեղեկատվության վերլուծություն, տեսակավորում, ճանաչողական նպատակի ձևակերպում: Հաղորդակցական. շփվել ուսուցչի հետ, որոշեք նրանց տեսակետը և արտահայտեք այն: Ձևակերպել և վիճարկել սեփական տեսակետը, լսել զրուցակցին						
վերլուծում են ներկայացված նմուշների քերականությունը, սովորողները համատեքստում դիտարկում են քերականական երևույթը, ձևակերպում են քերականական կառուցվածքի օգտագործման կանոններ.	10 թ	Look at the text of the song. What is the structure of the sentences? Ուսուցիչը առաջատար հարցեր է տալիս, երբ դժվարություն կա: How do we begin the sentence? What tenses do we use? Let's find out. When do we use this clause: - to describe real situations - to describe unreal situations - to describe imaginary situations? Կարևորում ենք, ընդգծում բայերը, նշում ենք քերականական ժամանակները: <table border="1" data-bbox="582 1747 981 1848"> <thead> <tr> <th>Type</th> <th>If-clause</th> <th>Main clause</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Type	If-clause	Main clause				Անձնական`</b> սովորելու պատրաստակամություն, ուսումնական գործունեության մոտիվացիա, <b>Կարգավորող` խնդրահարույց իրավիճակում որոշում կայացնել բանակցությունների հիման վրա Ճանաչողական`</b> խնդրի լուծման ամենաարդյունավետ ուղիների ընտրություն, խնդրի լուծման ալգորիթմների ստեղծում, տեղեկատվության որոնում <b>Հաղորդակցման հմտություններ` բանակցելու, ընդհանուր լուծում գտնելու ունակություն, համագործակցություն
Type	If-clause	Main clause							

Կատարել ընտրության առաջադրանք բազմակի 6ր	6ր	Take card #2. Read the superstitious. Choose the right variant. 1. If you _____ under a ladder, you will have bad luck. • walk • will walk • walks 2. If a girl catches the bride's bouquet after a wedding, she _____ the next to marry. • be • will be • is 3. If you _____ a mirror, you will have seven years' bad luck. • Will break • breaks • break	Անձնական`</b> սովորելու մոտիվների զարգացում, ճանաչողական ուսուցման մոտիվների զարգացում, ինքնափոխվելու ցանկություն` նոր գիտելիքների և հմտությունների ձեռքբերում: Կարգավորող`</b> նոր նպատակներ դնելը, գործնական առաջադրանքը ճանաչողականի վերածելը. ինքնուրույն վերլուծել նպատակին հասնելու պայմանները` հաշվի առնելով նոր ուսումնական նյութում ուսուցչի կողմից նշված գործողությունների ուղեցույցները. կարողանալ ինքնուրույն վերահսկել ձեր ժամանակը Ճանաչողական`</b> համակարգել, համեմատել, վերլուծել, ամփոփել և մեկնաբանել տեղեկատվությունը. բանավոր խոսք կառուցելու ունակություն  <b>Հաղորդակցական` հաշվի առնելով գործընկերոջ դիրքորոշումը, համագործակցությունը, փոխօգնությունը և փոխադարձ վերահսկողությունը. գործընկերոջ գործողությունները վերահսկելու, ուղղելու և գնահատելու ունակություն. խմբում աշխատելու ունակություն.										
Կատարեք վերափոխման վարժություն	7ր	Take card # 3. Work in pairs and match the sentences. <table border="1" data-bbox="582 1377 1005 1792"> <tr> <td>1. If we finish early today</td> <td>a. my mum will angry.</td> </tr> <tr> <td>2. If I lose my keys</td> <td>b. I will come home early.</td> </tr> <tr> <td>3. If we get too much homework</td> <td>c. I will definitely help them.</td> </tr> <tr> <td>4. If my friend gets into trouble</td> <td>d. I won't get home.</td> </tr> <tr> <td>5. If I get a bad mark</td> <td>e. I will be rally busy.</td> </tr> </table>	1. If we finish early today	a. my mum will angry.	2. If I lose my keys	b. I will come home early.	3. If we get too much homework	c. I will definitely help them.	4. If my friend gets into trouble	d. I won't get home.	5. If I get a bad mark	e. I will be rally busy.	Անձնական`</b> անձնական ինքնակարգավորում  <b>Կարգավորող` սեփական գործունեությունը կազմակերպելու կարողություն Ճանաչողական`</b> վերարտադրել հիշողությունից:  <b>Հաղորդակցման` հմտություններ` բանակցելու, ընդհանուր լուծում գտնելու կարողություն, համագործակցություն, նախաձեռնություն ցուցաբերելու կարողություն
1. If we finish early today	a. my mum will angry.												
2. If I lose my keys	b. I will come home early.												
3. If we get too much homework	c. I will definitely help them.												
4. If my friend gets into trouble	d. I won't get home.												
5. If I get a bad mark	e. I will be rally busy.												

ուսուցչի կողմից արձագանք և փոխադարձ ստուգում	10 թ	ake card # 4. Open the brackets using the 1 conditional. 1.Our teacher (to be) happy if we (to answer) all the questions correctly. 2.If they (to have) enough money, they (to buy) a new car. 3.I (to be) very angry with Nick if he (to forget) my CD again. 4.You (to get) very wet if you (to walk) in this rain. 5.We (to pass) the exam if we (to study) hard.	
Սովորողների կողմից իրենց ուսումնական գործունեության արդյունքների ինքնազնահատում	3 թ	Դասարանում կազմակերպում է սովորողների կողմից իրենց ուսումնական գործունեության արտացոլումը և ինքնազնահատումը: Առաջարկում է գնահատել համատեղ գործունեության հաջողությունը դասին, եզրակացություններ անել՝ արդյոք նպատակները հասել են: Առաջարկում է դասում գնահատել սեփական աշխատանքի հաջողությունն ու արդյունավետությունը՝ օգտագործելով հուզապատկերներ: Finish the sentences: Now I know.... Now I can.... It was interesting to..... (work in groups, ...) It was difficult to.... I'm satisfied with your work. I give you're the smiley face	Անձնական՝ ռեֆլեկտիվ ինքնազնահատական; սովորելու նկատմամբ դրական վերաբերմունքի ձևավորում Կարգավորող՝ համարժեքորեն ինքնուրույն գնահատել գործողությունների ճիշտությունը, գնահատումը ճանաչողական՝ դասի գործունեության վերլուծություն, դասի աշխատանքի ամփոփում Հաղորդակցություն՝ տարբեր կարծիքներ հաշվի առնելը, սեփական կարծիքի ձևավորումը և դիրքորոշումը փաստարկելու կարողությունը

2.2. Կատարված հետազոտության վերլուծություն

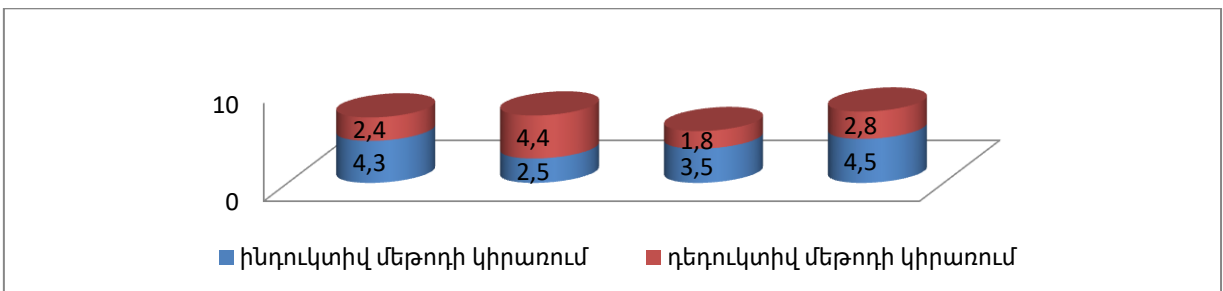
Կրթության արդիականացման ժամանակակից միտումը գնալով ավելի քիչ ուշադրություն է դարձնում օտարալեզու խոսքի քերականական կողմի ուսուցմանը: Սակայն քերականությունը կրթական գործընթացից բացառելը իռացիոնալ է թվում, քանի որ քերականական գրագիտությունը մեծապես որոշում է լեզվի իմացության մակարդակը: Քերականական իրավասության ձևավորումն անհնար է առանց քերականական հմտությունների և կարողությունների: Քերականության դասավանդումը ինդուկտիվ մեթոդով ներառում է սովորողների ակտիվ և պասիվ քերականական նվազագույնների յուրացում, որոնց ընտրությունը կատարում է ուսուցիչը՝ հաշվի առնելով սովորողների որոշակի խմբի առանձնահատկությունները:

Գծ. 1

Ուսումնական բովանդակության հաջող յուրացումը հնարավոր է քերականական կոմպետենտության դասավանդման ճիշտ մոտեցմամբ: Դասընթացի բովանդակությունը վերլուծվել է 9-րդ դասարանների աշխատանքային ծրագրի հետ կապված:

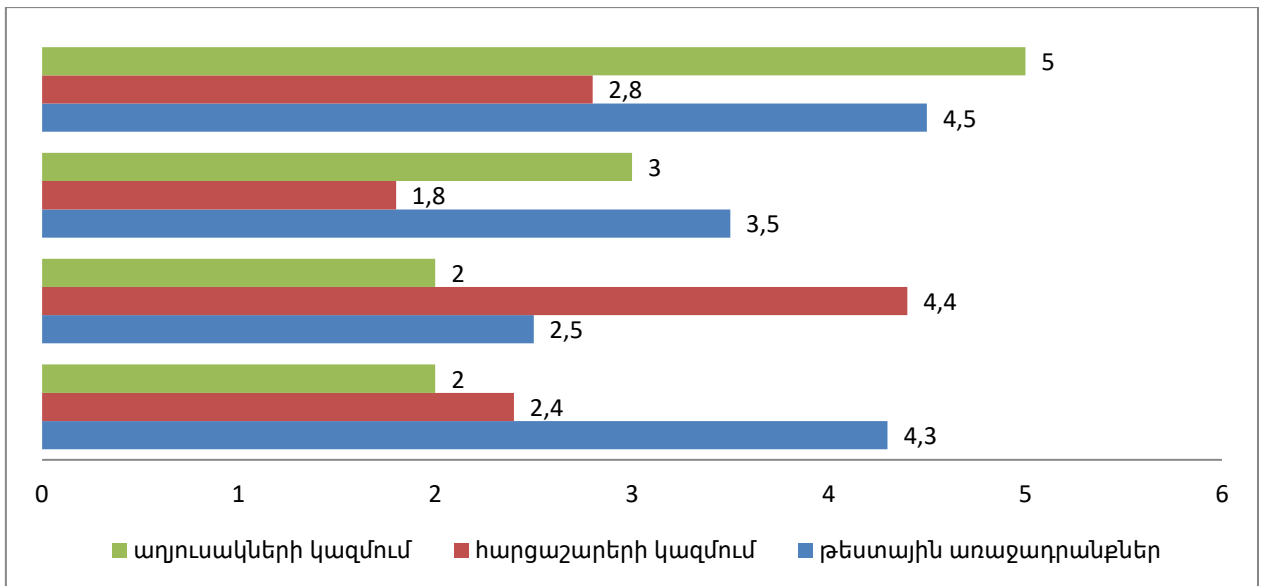
Դասի անցկացման արդյունքում պարզ դարձավ, որ ինդուկտիվ մեթոդի կիրառումը արդյունավետ է, քանի որ այն գործնականում նպաստում է հաղորդակցական իրավիճակներում քերականական կառուցվածքների զարգացումը և, հետևաբար, համարվում է ավելի արդյունավետ: Դասագրքերում գերակշռում է քերականության դասավանդման դեդուկտիվ մոտեցումը, սակայն այն կարող է համարվել նաև քերականական նյութի ներդրման և կիրառման ինդուկտիվ մեթոդով առաջացնելով տարբերակված մոտեցում:

Գծ. 2

Ուսումնասիրության ընթացքում մշակվել են նաև ուսումնական և մեթոդական նյութեր թեմայի յուրացման համար՝ հիմնվելով ինդուկտիվ մոտեցման վրա, որը կարող է կիրառվել դպրոցում անգլերենի դասերին:

Այսպիսով, ուսումնասիրության ընթացքում հնարավոր եղավ հաստատել, որ քերականության դասավանդումը բարդ գործընթաց է, որը ներառում է քերականական հմտությունների և կարողությունների յուրացում՝ քերականական նյութի կիրառման արդյունքում՝ օգտագործելով ընտրված մոտեցման համաձայն ընտրված վարժությունների մի շարք: Մոտեցումներից յուրաքանչյուրը կարող է հաջողությամբ իրականացվել օտար լեզվի ուսուցման որոշակի փուլում և դրա կիրառման համար համապատասխան պայմանների առկայությամբ:

ԵԶՐԱԿԱՑԱՌԹՅՈՒՆ

Եզրափակելով, կարելի է նշել, որ քերականությունը լեզվի զարգացման հիմքն է: Դրա ուսումնասիրությունը անհրաժեշտ է խոսքային գործունեության յուրացման համար, ինչպիսիք են լսելը, խոսելը, կարդալը և գրելը: Ուսումնական, գործնական, կրթական և զարգացնող ուսուցման առաջադրանքների համապարփակ լուծումը հնարավոր է միայն այն դեպքում, եթե դա ազդի ոչ միայն սովորողների գիտակցության, այլև տվյալ տարիքում նրանց հոգեբանական բնութագրերի իմացության վրա: Այսպիսով, աշխատանքի նպատակը՝ անգլերենի քերականության ուսուցման մեջ ինդուկտիվ մոտեցման օգտագործման արդյունավետության տեսական հիմնավորումը, պարզել գրագետ բանավոր խոսքի կախվածությունը սովորողների քերականական հմտությունների զարգացման վրա, ձեռք է բերվել: Ուսումնասիրվել է քերականության հայեցակարգը՝ որպես անգլերենի ուսուցման հիմնարար տարր. դիտարկվում են անգլերենի քերականության դասավանդման մոտեցումներն ու մեթոդները: Տեսական գրականության վերանայումը մեզ թույլ տվեց եզրակացնել, որ քերականությունը լեզվի շինանյութն է, այսինքն. սա քերականական օրինաչափությունների մի տեսակ պատվիրված նկարագրություն է, որը նպաստում է հմտությունների հետագա ձևավորմանը: Նոր սերնդի կրթական չափորոշիչները վկայում են կրթության բովանդակության մեջ առարկայական և համընդհանուր կրթական հմտությունների ինտեգրման անհրաժեշտության մասին, ինչը թույլ կտա ուսման արդյունքներին հասնել իրավասության բավարար մակարդակի: Ինդուկտիվ մեթոդը թույլ է տալիս օգտագործել որոնումը որպես ուսուցման միջոց. խթանել սովորողների գործունեությունը և զարգացնել նրանց լեզվի դիտարկումը, ստեղծելով բոլոր պայմանները հիշողության մեջ տեղեկատվության և քերականական երևույթների հեշտ գրանցման համար. զարգացնել գուշակելու հմտությունը; ինքնաիրացումը սվորողների համար: Աշխատանքի գործնական մասում ուսումնասիրել ենք անգլերենի քերականության դասավանդման մոտեցումներն ու մեթոդները: Վերլուծությունը ցույց տվեց, որ բազմաթիվ մանկավարժական աշխատանքներ նվիրված են անգլերենի քերականության դասավանդման մեթոդների և մոտեցումների սահմանմանը: Քերականական կառուցվածքների հաճախակի ուսուցումն ու զարգացումը սովորողների մոտ ձևավորում է արտահայտությունների որոշակի մոդել, սակայն նման գործունեությունը բացառում է գիտակցությունն ու հաղորդակցականությունը, ինչը, անկասկած, պետք է հաշվի առնել: Օտար լեզվի քերականության ուսուցման կարևորությունը կայանում է նաև նրանում, որ այն օգնում է ավելի լավ հասկանալ մայրենի լեզվի քերականական կառուցվածքը, տրամաբանական մտածողության

առաջընթացը, դիտողականությունը, վերլուծելու և հաղորդակցվելու կարողությունը: Նյութը ներկայացնելու ինդուկտիվ մեթոդները, որոնցում տեղի է ունենում հասկացությունների կանոնավոր ընդհանրացում, թվում է, որ ավելի նպաստում են սովորողների կողմից նյութի ակտիվ ուսուցմանը, և հենց այս իմաստով է հասկացվում ինդուկտիվ մեթոդի գերակայությունը դեդուկտիվ մեթոդի նկատմամբ:

Ինդուկտիվ մեթոդը թույլ է տալիս օգտագործել որոնումը որպես ուսուցման միջոց. խթանել սովորողների գործունեությունը և զարգացնել նրանց լեզվի դիտարկումը, ստեղծելով բոլոր պայմանները հիշողության մեջ տեղեկատվության և քերականական երևույթների հեշտ գրանցման համար. զարգացնել գուշակելու հմտությունը;

Հետագայում նախատեսվում է ընդլայնել հետազոտության գործնական բազան և բացահայտել անգլերենի քերականության դասավանդման ավելի արդյունավետ մեթոդներ՝ հաշվի առնելով սովորողների հետաքրքրություններն ու հնարավորությունները:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Боескорова, Д. С. Особенности использования индуктивного метода при обучении грамматике английского языка на современном этапе / Д. С. Боескорова, А. И. Николаев // Мир науки, культуры, образования. – 2022. – № 3
2. Данелян, А. А. Принципы и приемы преподавания грамматики на старшем этапе обучения английскому языку / А. А. Данелян // Форум молодых ученых. – 2020. – № 11
3. Кадыркулова, З. А. Использование индуктивного метода при формировании грамматических навыков на уроках английского языка / З. А. Кадыркулова, А. Р. Аманкулова // Вестник Кыргызского государственного университета имени И. Арабаева. – 2019. – № S1
4. Кирюшина, О. В. Развитие коммуникативной самостоятельности обучающихся при обучении иноязычной грамматике индуктивным методом / О. В. Кирюшина // Нижневартковский филологический вестник. – 2019. – № 2
5. Рогова Г. В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Г. В. Рогова, Ф. М. Рабинович, Т. Е. Сахарова. – Москва : Просвещение, 1991
6. Текучева, И. В. Тенденции в развитии методики преподавания грамматики (начало XX в.) / И. В. Текучева // Школа будущего. – 2017. – № 1
7. Трубицина, О. И. Методика обучения иностранному языку : учебник и практикум / О. И. Трубицина, С. В. Колядко, И. А. Алина. – Москва : ЮРАЙТ, 2019
8. Филипович, И. О. Подходы к обучению грамматики иностранного языка / И. О. Филипович // Научный вестник ЮИМ. – 2014. – № 4
9. Шимичев, А. С. Формирование грамматической компетенции студентов бакалавриата по направлению подготовки «Лингвистика» : специальность 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания» : Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук / Шимичев Алексей Сергеевич ; Нижегородский государственный лингвистический университет имени Н.А. Добролюбова. – Нижний Новгород, 2016. – 179 с. – Библиогр.:
10. Щукин, А. Н. Методика преподавания иностранных языков : учебник / А. Н. Щукин, Г. М. Фролова. – Москва : Издательский центр «Академия», 2015

11. Chomsky, N. Aspects of the theory of syntax / N. Chomsky. – Cambridge : MIT Press, 1965